

CZU: 616.98:578.834.1-036.22(478)

DOI: <https://doi.org/10.52692/1857-0011.2022.2-73.23>

INCIDENȚA ȘI MORTALITATEA PRIN MALADIA COVID-19 ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN ANUL 2020

^{1,2}MEREUȚĂ Ion, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar,^{2,3}Țîbîrnă Gheorghe, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, academician,¹FEDAȘ Vasile – doctor în științe medicale,⁴TOMȘA Anastasia – șef-adjunct direcție.¹Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie²Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”³Academia de Științe Medicale din Republica Moldova⁴Agenția Națională pentru Sănătate Publică, direcția Management date în sănătate.*E-mail: ion.mereuta@usmf.md*

Rezumat:

Epidemia și pandemia cu virusul SARS-CoV-2 este cea mai mare provocare a omenirii la începutul secolului XXI. Deși, după anul 1984, civilizația a cunoscut acest fenomen epidemiologic prin infecția HIV SIDA, pneumonia atipică, gripa porcină, gripa aviară, SARS-CoV-1, infecțiile cedează la începutul secolului în fața maladiilor cronice, neinfecțioase. Maladia COVID-19 este o boală sistemică cu afectarea întregului organism și a tuturor organelor și funcțiilor acestora provocând „furtună citochinică”, hipercoagulare, dereglarea metabolismului, insuficiență poliorganică și mortalitate înaltă. Aceasta se referă în special la bolnavii cu comorbidități, cu dereglare a fonului somato-funcțional, și evident, la bolnavii cu sindrom metabolic – hipertensiune arterială, hiperglicemie (diabet, selectiv diabet tip 2), dislipidemii și hiperlipidemie (obezitate), și cu inflamație sistemică cronică, ca factor primordial al patofiziologiei.

Cuvinte cheie: COVID-19, incidență, mortalitate, comorbidități, tumori maligne, diabet zaharat, maladii cardio-vasculare.

Summary: Incidence and mortality of COVID-19 disease in the Republic of Moldova in 2020

The SARS-CoV-2 virus epidemic and pandemic is the greatest challenge for humanity at the beginning of the 21st century. Although, after 1984, civilization experienced this epidemiological phenomenon through HIV AIDS, atypical pneumonia, swine flu, bird flu, SARS-CoV-1, infections give way at the beginning of the century to chronic, non-infectious diseases. COVID-19 disease is a systemic disease affecting the whole body and all its organs and functions causing „cytokine storm”, hypercoagulation, metabolic disorder, poly organic insufficiency, and high mortality. This refers especially to patients with comorbidities, with somato-functional background disorder, and, to patients with metabolic syndrome - hypertension, hyperglycemia (diabetes, selective type 2 diabetes), dyslipidemia, and hyperlipidemia (obesity), and with inflammation chronic systemic, as a primary factor of pathophysiology.

Keywords: COVID-19, incidence, mortality, comorbidities, malignancies, diabetes, cardiovascular disease.

Аннотация: Заболеваемость и смертность от COVID-19 в Республике Молдова в 2020 году.

Эпидемия и пандемия вируса SARS-CoV-2 - величайшая проблема для человечества в начале 21 века. Хотя после 1984 года цивилизация испытала это эпидемиологическое явление в виде ВИЧ-инфекцией, атипичной пневмонии, свиного гриппа, птичьего гриппа, SARS-CoV-1, инфекции уступили место в начале века хроническим неинфекционным заболеваниям. COVID-19 – системное заболевание, поражающее все тело, все его органы и функции, вызывающее «цитокиновый шторм», гиперкоагуляции, нарушение обмена веществ, поли органную недостаточность и высокую смертность. Особенно это относится к пациентам с сопутствующими заболеваниями, с соматофункциональным фоновым расстройством и, очевидно, к пациентам с метаболическим синдромом – гипертонией, гипергликемией (диабет, селективный диабет 2 типа), дислипидемией и гиперлипидемией (ожирением), а также с хроническим системным воспалением, как основной фактор патофизиологии.

Ключевые слова: COVID-19, заболеваемость, смертность, сопутствующие заболевания, злокачественные новообразования, диабет, сердечно-сосудистые заболевания.

Introducere.

Epidemia și pandemia cu virusul SARS-CoV-2 este cea mai mare provocare a omenirii la începutul secolului XXI. Deși, după anul 1984, civilizația a cunoscut acest fenomen epidemiologic prin infecția HIV SIDA, pneumonia atipică, gripa porcină, gripa

aviară, SARS-CoV-1, infecțiile cedează la începutul secolului în fața maladiilor cronice, neinfecțioase. Anii 2002-2003 au intrat în istorie ca epidemia de SARS, care a declanșat sindrom respirator acut, insuficiență respiratorie acută și mortalitate înaltă [3]. A fost cunoscută și infecția cu virusul MERS-CoV, ce a provocat pandemia din 2012 în Orientul Mijlociu.

Maladia COVID-19 este o boală sistemică cu afectarea întregului organism și a tuturor organelor și funcțiilor acestora provocând „furtună citochinică”, hipercoagulare, dereglarea metabolismului, insuficiență poliorganică și mortalitate înaltă [1, 4]. Aceasta se referă în special la bolnavii cu comorbidități, cu dereglare a fonului somato-funcțional, și evident, la bolnavii cu sindrom metabolic – hipertensiune arterială, hiperglicemie (diabet, selectiv diabet tip 2), dislipidemii și hiperlipidemie (obezitate) [2], și cu inflamație sistemică cronică (așa numita imunoinflamație), ca factor primordial al patofiziologiei.

Materiale și metode. Datele statistico-demografice au fost obținute prin Programul „Baza mortalității” conform Certificatelor medicale constatatoare de

decese la Agenția Națională pentru Sănătate Publică, direcția Management date în sănătate.

Rezultate și discuții. Am studiat incidența prin COVID-19 la copii și adulți, dar și total pe raioane, municipii și total pe Republică (Tabelul 1, 2 și 3).

Incidența totală prin COVID-19 în anul 2020 pe Republică (Tabelul 1.) a constituit 371,5‰ (131693 cazuri), în municipiul Chișinău – 689,4‰ (57178 cazuri), în RDD (Regiunea de Dezvoltare) „Nord” – 292,2‰ (28547 cazuri), în RDD „Centru” – 257,7‰ (27047 cazuri), în RDD „UTA Găgăuzia” – 304,2‰ (4920 cazuri). Pe raioane cea mai înaltă incidență a fost atestată în raionul Edineț cu 435,0‰ (3456 cazuri), Râșcani – 427,3‰ (2852 cazuri) și Taraclia cu 428,9‰ (1855 cazuri).

Tabelul 1

Incidența prin COVID-19 în anul 2020

		TOTAL		incl.:			
		abs.	la 10 mii loc	virus identificat		virus neidentificat	
				abs.	la 10 mii loc	abs.	la 10 mii loc
1	RDD mun. Chișinău	57178	689,4	55569	670,0	1609	19,4
2	RDD „Nord”	28547	292,2	23920	244,8	4627	47,4
3	Mun. Bălți	6536	431,0	5154	339,9	1382	91,1
4	Briceni	1891	263,8	1735	242,0	156	21,8
5	Dondușeni	1042	248,6	1042	248,6		
6	Drochia	1806	210,3	1800	209,6	6	0,7
7	Edineț	3456	435,0	3456	435,0		
8	Fălești	2611	288,3	1967	217,2	644	71,1
9	Florești	1937	225,3	1513	176,0	424	49,3
10	Glodeni	1839	312,5	1667	283,3	172	29,2
11	Ocnîța	956	180,0	927	174,6	29	5,5
12	Rîșcani	2852	427,3	1070	160,3	1782	267,0
13	Sîngerei	1624	177,3	1592	173,8	32	3,5
14	Soroca	1997	200,2	1997	200,2		
15	RDD „Centru”	27047	257,7	24213	230,7	2834	27,0
16	Anenii Noi	3254	391,5	3163	380,5	91	10,9
17	Călărași	2233	290,8	1525	198,6	708	92,2
18	Criuleni	2162	294,4	2020	275,1	142	19,3
19	Dubăsari	773	220,3	773	220,3		
20	Hîncești	1738	146,1	1481	124,5	257	21,6
21	Ialoveni	2898	284,9	2896	284,7	2	0,2
22	Nisporeni	1337	205,7	1337	205,7		
23	Orhei	3855	310,4	2661	214,2	1194	96,1
24	Rezina	1361	271,9	1330	265,7	31	6,2
25	Strășeni	3001	325,6	3001	325,6		
26	Șoldănești	994	241,9	994	241,9		
27	Telenești	1632	229,1	1223	171,7	409	57,4
28	Ungheni	1809	154,8	1809	154,8		
29	RDD „Sud”	13433	254,8	11405	216,4	2028	38,5
30	Basarabasca	1311	467,5	734	261,8	577	205,8
31	Cahul	3163	254,6	3163	254,6		

32	Cantemir	820	133,5	615	100,1	205	33,4
33	Căuşeni	1870	208,7	1457	162,6	413	46,1
34	Cimişlia	1624	275,8	1624	275,8		
35	Leova	1008	193,4	794	152,3	214	41,1
36	Ştefan-Vodă	1782	256,1	1782	256,1		
37	Taraclia	1855	428,9	1236	285,8	619	143,1
38	RDD „UTA Gagauzia”	4920	304,2	4175	258,1	745	46,1
39	Comrat	2036	296,0	2036	296,0		
40	Ceadir Lunga	2131	314,7	1386	204,6	745	110,0
41	Vulcanesti	753	298,2	753	298,2		
42	Total pe municipii	63714	649,5	60723	619,0	2991	30,5
43	Total pe raioane	67411	262,9	58559	228,4	8852	34,5
44	Instituțiile republicane						
45	Total pe MS mal drept	131125	369,9	119282	336,5	11843	33,4
46	Total pe Alte	568		500		68	
47	Total pe Republică	131693	371,5	119782	337,9	11911	33,6

Incidența la adulți total pe Republică (Tabelul 2.) a alcătuit 438,9‰ (126075 cazuri), în RDD mun Chişinău – 780,0‰ (54721 cazuri), RDD „Nord” – 344,3‰ (27324 cazuri), RDD „Centru” – 260,3‰ (20333 cazuri), RDD „Sud” – 301,1‰ (12683 cazuri), RDD „UTA Gagăuzia” – 369,7 (4746 cazuri). Dintre raioane putem menționa: Râşcani cu 510,5‰ (2761 cazuri) și Taraclia 504,4‰ (1778 cazuri).

Tabelul 2

Incidența la adulți (18 ani și peste) prin COVID-19 în anul 2020

		TOTAL	incl.:				
		abs.	virus identificat		virus neidentificat		
			la 10 mii loc	abs.	la 10 mii loc	abs.	la 10 mii loc
1	RDD mun. Chişinău	54721	780,7	53263	759,9	1458	20,8
2	RDD „Nord”	27324	344,3	22843	287,8	4481	56,5
3	Mun. Bălți	6253	494,0	4887	386,1	1366	107,9
4	Briceni	1802	306,8	1651	281,1	151	25,7
5	Donduşeni	984	286,0	984	286,0		
6	Drochia	1765	252,2	1759	251,3	6	0,9
7	Edineţ	3213	496,3	3213	496,3		
8	Făleşti	2468	346,2	1881	263,8	587	82,3
9	Floreşti	1892	274,1	1476	213,8	416	60,3
10	Glodeni	1766	375,2	1599	339,8	167	35,5
11	Ocnîţa	920	206,5	891	200,0	29	6,5
12	Rîşcani	2761	510,5	1034	191,2	1727	319,3
13	Sîngerei	1580	220,9	1548	216,5	32	4,5
14	Soroca	1920	235,0	1920	235,0		
15	RDD „Centru”	26033	314,4	23385	282,4	2648	32,0
16	Anenii Noi	3115	467,6	3029	454,7	86	12,9
17	Călăraşi	2126	346,5	1437	234,2	689	112,3
18	Criuleni	2102	368,1	1966	344,3	136	23,8
19	Dubăsari	745	264,9	745	264,9		
20	Hînceşti	1693	179,4	1443	152,9	250	26,5
21	Ialoveni	2870	360,0	2868	359,8	2	0,3
22	Nisporeni	1274	248,8	1274	248,8		
23	Orhei	3596	363,9	2547	257,7	1049	106,2

24	Rezina	1317	331,2	1286	323,4	31	7,8
25	Strășeni	2877	398,0	2877	398,0		
26	Șoldănești	948	297,3	948	297,3		
27	Telenești	1614	289,4	1209	216,8	405	72,6
28	Ungheni	1756	192,8	1756	192,8		
29	RDD „Sud”	12683	301,1	10791	256,2	1892	44,9
30	Basarabeasca	1149	498,3	680	294,9	469	203,4
31	Cahul	2920	292,4	2920	292,4		
32	Cantemir	807	168,3	602	125,5	205	42,7
33	Căușeni	1793	251,9	1394	195,8	399	56,1
34	Cimișlia	1530	317,2	1530	317,2		
35	Leova	981	237,9	767	186,0	214	51,9
36	Ștefan-Vodă	1725	317,1	1725	317,1		
37	Taraclia	1778	504,4	1173	332,8	605	171,6
38	RDD „UTA Gagauzia”	4746	369,7	4014	312,7	732	57,0
39	Comrat	1964	361,5	1964	361,5		
40	Ceadir Lunga	2055	384,9	1323	247,8	732	137,1
41	Vulcanesti	727	351,8	727	351,8		
42	Total pe municipii	60974	736,8	58150	702,7	2824	34,1
43	Total pe raioane	64533	315,6	56146	274,6	8387	41,0
44	Instituțiile republicane						
45	Total pe M S mal drept	125507	436,9	114296	397,9	11211	39,0
46	Total pe Alte	568		500		68	
47	Total pe Republică	126075	438,9	114796	399,7	11279	39,3

Incidența la copii în anul 2020 prin maladia COVID-19 total pe Republică a alcătuit 83,5‰ (5618 cazuri), cu virus identificat în 74,1‰. În RDD „Centru” – 45,8‰ (1014 cazuri), în RDD „UTA Gagauzia” – 52,1‰ (174 cazuri) și în RDD „Nord” –

66,7‰ (1223 cazuri). Semnificativ și concludent este faptul că cea mai înaltă incidență prin maladia COVID-19 la copii a fost în mun. Chișinău (2457 cazuri), în RDD „Sud” – 70,8‰, iar în raioane – 325,0‰ în Basarabeasca.

Tabelul 3

Incidența la copii (0-17 ani 11 luni 29 zile) prin COVID-19 în anul 2020

		TOTAL		incl.:			
		abs.	la 10 mii loc	virus identificat		virus neidentificat	
				abs.	la 10 mii loc	abs.	la 10 mii loc
1	RDD mun. Chișinău	2457	191,3	2306	179,5	151	11,8
2	RDD „Nord”	1223	66,7	1077	58,7	146	8,0
3	Mun. Bălți	283	112,8	267	106,5	16	6,4
4	Briceni	89	68,7	84	64,9	5	3,9
5	Dondușeni	58	77,4	58	77,4		
6	Drochia	41	25,8	41	25,8		
7	Edineț	243	165,3	243	165,3		
8	Fălești	143	74,2	86	44,6	57	29,6
9	Florești	45	26,6	37	21,8	8	4,7
10	Glodeni	73	61,9	68	57,7	5	4,2
11	Ocnia	36	42,1	36	42,1		
12	Rîșcani	91	71,9	36	28,4	55	43,5
13	Sîngerei	44	21,9	44	21,9		
14	Soroca	77	42,7	77	42,7		
15	RDD „Centru”	1014	45,8	828	37,4	186	8,4

16	Anenii Noi	139	84,2	134	81,2	5	3,0
17	Călăraşi	107	69,3	88	57,0	19	12,3
18	Criuleni	60	36,7	54	33,1	6	3,7
19	Dubăsari	28	40,2	28	40,2		
20	Hînceşti	45	18,3	38	15,5	7	2,9
21	Ialoveni	28	12,7	28	12,7		
22	Nisporeni	63	45,7	63	45,7		
23	Orhei	259	102,0	114	44,9	145	57,1
24	Rezina	44	42,8	44	42,8		
25	Străşeni	124	62,4	124	62,4		
26	Şoldăneşti	46	50,0	46	50,0		
27	Teleneşti	18	11,6	14	9,1	4	2,6
28	Ungheni	53	20,5	53	20,5		
29	RDD „Sud”	750	70,8	614	58,0	136	12,8
30	Basarabasca	162	325,0	54	108,3	108	216,7
31	Cahul	243	99,7	243	99,7		
32	Cantemir	13	9,6	13	9,6		
33	Căuşeni	77	41,8	63	34,2	14	7,6
34	Cimişlia	94	88,3	94	88,3		
35	Leova	27	24,8	27	24,8		
36	Ştefan-Vodă	57	37,6	57	37,6		
37	Taraclia	77	96,3	63	78,8	14	17,5
38	RDD „UTA Gagauzia”	174	52,1	161	48,2	13	3,9
39	Comrat	72	49,8	72	49,8		
40	Ceadir Lunga	76	53,0	63	43,9	13	9,1
41	Vulcanesti	26	56,7	26	56,7		
42	Total pe municipii	2740	178,5	2573	167,6	167	10,9
43	Total pe raioane	2878	55,4	2413	46,5	465	9,0
44	Instituțiile republicane						
45	Total pe M S mal drept	5618	83,5	4986	74,1	632	9,4
46	Total pe Alte						
47	Total pe Republică	5618	83,5	4986	74,1	632	9,4

Mortalitatea prin maladia COVID-19 pe parcursul anului 2020 a fost analizată după locul decesului (staționar, domiciliu, alt loc), după tipul instituției (instituții republicane, instituții municipale, instituții raionale), după comorbidități, după locul instituției (republicane, municipale, raionale) (Tabelul 4, 5 și 6). Așadar, după locul decesului din totalul de 2853 (100%), în staționar au decedat 2793 (97,9%) bolnavi cu COVID-19, iar la domiciliu 55 (1,9%). Din Tabelul 4 se observă o majorare a deceselor bărbaților comparativ cu femeile – 1490 (52,2%), bărbați și 1363 (47,8%) femei. După tipul instituției (Tabelul 5) din totalul de 2793 (100%) au decedat în instituțiile republicane 1042 (37,3%), cele municipale 783 (28,0%) și în cele raionale 968 (34,7%). Bărbații au decedat preponderent în 19,8% (553) în instituțiile republicane (Tabelul 5). Decesele prin COVID-19 cu comorbidități după tipul instituției (Tabelul 6) au demonstrat

că 917 (32,8%) din bolnavi au decedat în instituțiile republicane, 581 (20,8%) în instituțiile municipale și 384 (13,8%) în instituțiile raionale.

Am efectuat cercetările comorbidităților în dependență de grupele de vârstă – 30-70 ani și mai mare de 70 (Figura 1). Am constatat că în grupul de vârstă 30-70 ani comorbiditățile au fost depistate în felul următor: aparatul circulator – 483, diabetul zaharat – 395, tumorile maligne – 62, maladiile aparatului digestiv – 62, maladiile aparatului urogenital – 36. În grupul de vârstă mai mare de 70 de ani, comorbiditățile s-au atestat: aparatul circulator – 482, diabetul zaharat – 195, tumorile maligne – 29, maladiile aparatului digestiv – 21, maladiile aparatului urogenital – 10.

Analiza mortalității populației prin maladia COVID-19 și comorbidități după tipul instituției a demonstrat că în instituțiile republicane – 37,3%, raionale – 34,7%, municipale – 28,0%, iar cu comor-

Tabelul 4

Decese prin maladia COVID-19 după locul decesului

	Total		Staționar		Domiciliu		Alt loc	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Amb. sexe	2853	100	2793	97,9	55	1,9	5	0,2
Bărbați	1490	52,2	1460	51,2	27	0,9	3	0,1
Femei	1363	47,8	1333	46,7	28	1,0	2	0,1

Tabelul 5

Decese prin maladia COVID-19 după tipul instituției

	Total		Instituții republicane		Instituții municipale		Instituții raionale	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Amb. sexe	2793	100,0	1042	37,3	783	28,0	968	34,7
Bărbați	1460	52,3	553	19,8	404	14,5	503	18,0
Femei	1333	47,7	489	17,5	379	13,5	465	16,7

Tabelul 6

Decese prin maladia COVID-19 cu comorbidități după tipul instituției

	Total		Instituții republicane		Instituții municipale		Instituții raionale	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Amb. sexe	1882	67,4	917	32,8	581	20,8	384	13,8
Bărbați	984	35,2	482	17,2	296	10,6	206	7,4
Femei	898	32,2	435	15,6	285	10,2	178	6,4

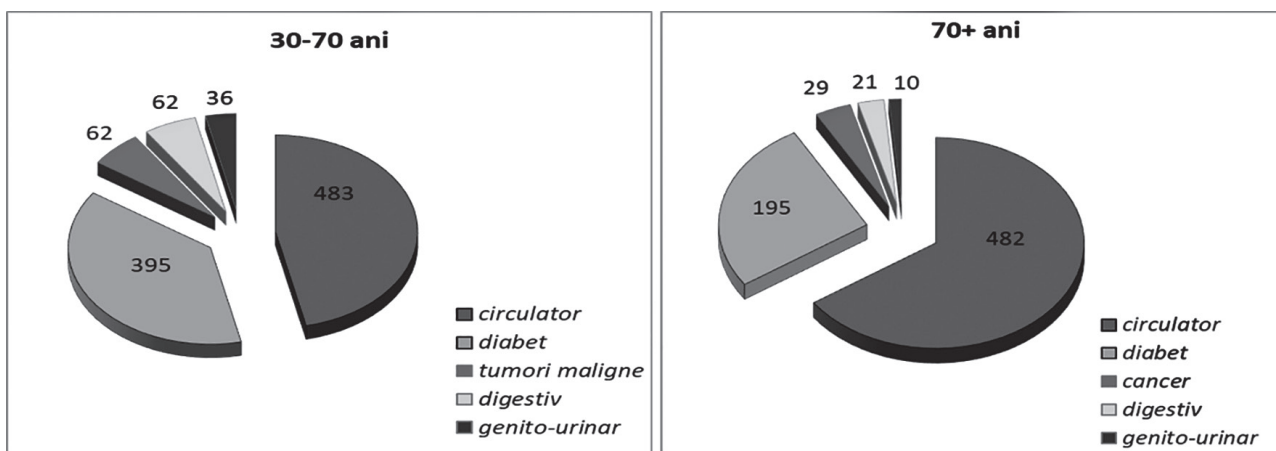

Figura 1. Mortalitatea populației prin comorbidități prin COVID-19 pe Republică în 2020

bidități – instituțiile republicane – 32,8%, raionale – 13,8%, municipale – 20,8% (Figura 2).

Am analizat mortalitatea populației prin maladia COVID-19 lunar inclusiv cu morbidități (Figura 3). Picul s-a demonstrat atât în luna decembrie 2020, comorbiditățile fiind atestate la 769 bolnavi vs 501 bolnavi.

În ceea ce privește mortalitatea populației prin COVID-19 pe medii pe Republică atunci avem: urban total – 1647, cu comorbidități – 1218, rural total – 1206, cu comorbidități – 689 (Figura 4).

Mortalitatea prin COVID-19, anul 2020 în dependență de sex – total 2853, dintre care bărbați – 1490, femei – 1363; în orașe total – 1647, bărbați – 866, femei – 781; rural total – 1206, bărbați – 624, femei – 582 (Figura 5).

Mortalitatea populației prin maladia COVID-19 pe sexe vs comorbidități (Figura 6). Ambele sexe total – 2853, cu comorbidități – 1907; dintre care bărbați – 1490, cu comorbidități – 999 și femei – 1363, cu comorbidități – 908.

În Republica Moldova din totalul deceselor 2853,

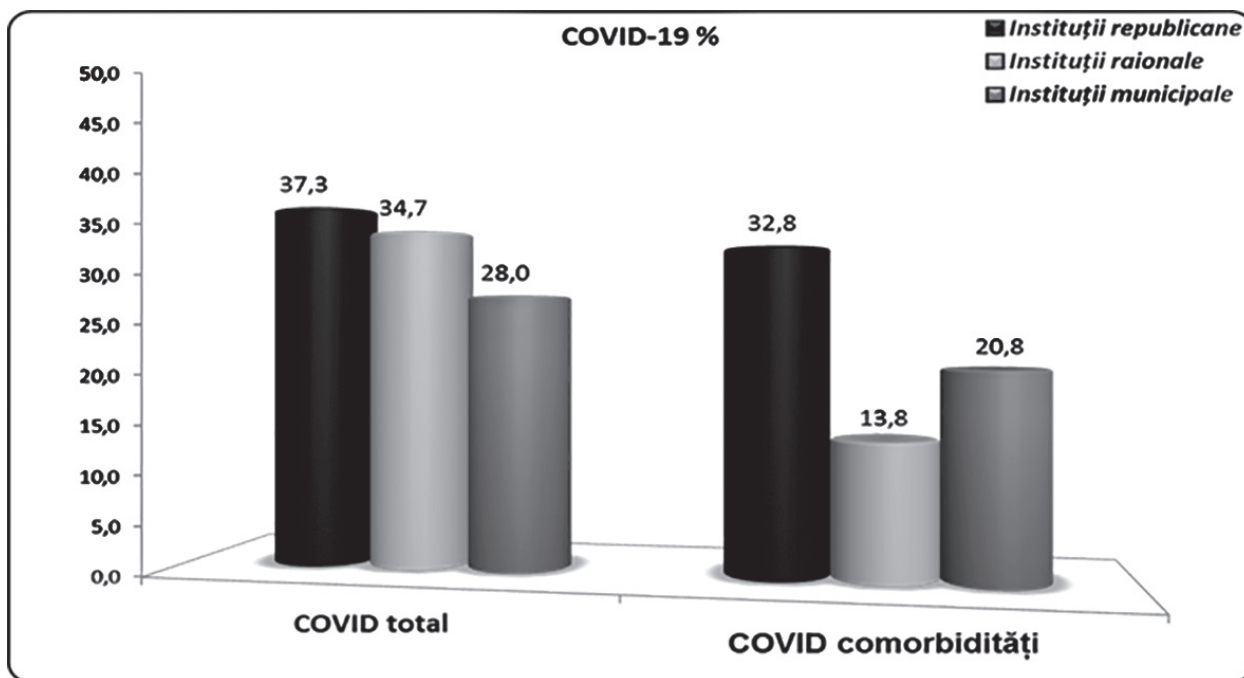

Figura 2. Mortalitatea populației prin COVID-19 și comorbidități după tipul instituției pe Republică 2020

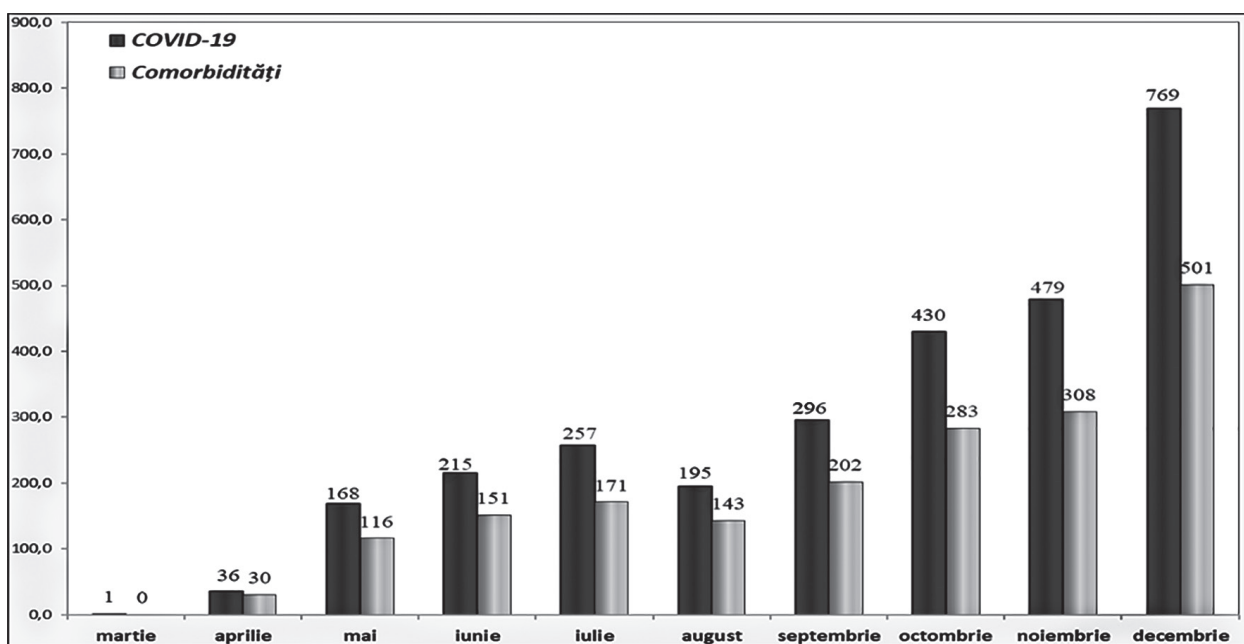

Figura 3. Mortalitatea populației lunar prin COVID-19 pe Republică 2020

cu comorbidități avem – 1907, în Chișinău – 998, cu comorbidități – 814, în Bălți din totalul de 163, cu comorbidități – 129 (Figura 7).

Mortalitatea populației prin maladia COVID 19 în dependență de grupele de vârstă e prezentată în Figura 8. Se evidențiază două grupe de vârstă cu mortalitate înaltă – 60-69 ani și 70-79 ani. În grupul de vârstă 60-69 ani: bărbați – 550, femei – 542, iar în grupul de vârstă de 70-79 ani: bărbați – 444, femei – 356.

Dinamica mortalității populației prin maladia COVID-19 pe grupe de vârstă pe medii este prezentată în Figura 9. Picul mortalității se atestă la grupul de

vârstă 60-69 (urban – 628, rural – 464).

Am analizat și mortalitatea prin COVID-19 în anul 2020, cu comorbidități (Figura 10): în mediul urban – bărbați (aparatură circulatoră – 363, diabet zaharat – 179, tumori maligne – 30, maladii ale aparatului digestiv – 26 și maladiile urogenitale – 12). La femei în mediul urban prevalează comorbiditățile: aparatul circulator – 286, diabet zaharat – 189, tumori maligne – 25, maladii ale aparatului digestiv – 21 și maladiile urogenitale – 12). În mediul rural: bărbați: aparatul circulator – 173, diabet zaharat – 102, tumori maligne – 21, maladii ale aparatului digestiv – 26 și

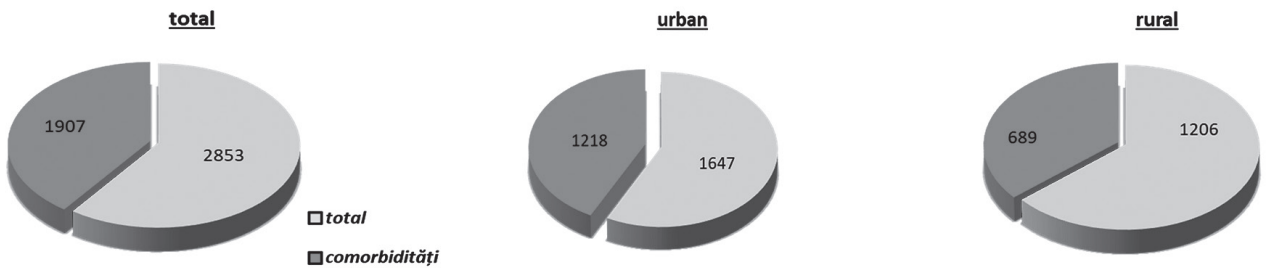

Figura 4. Mortalitatea populației prin COVID-19 pe medii pe Republică pe 2020

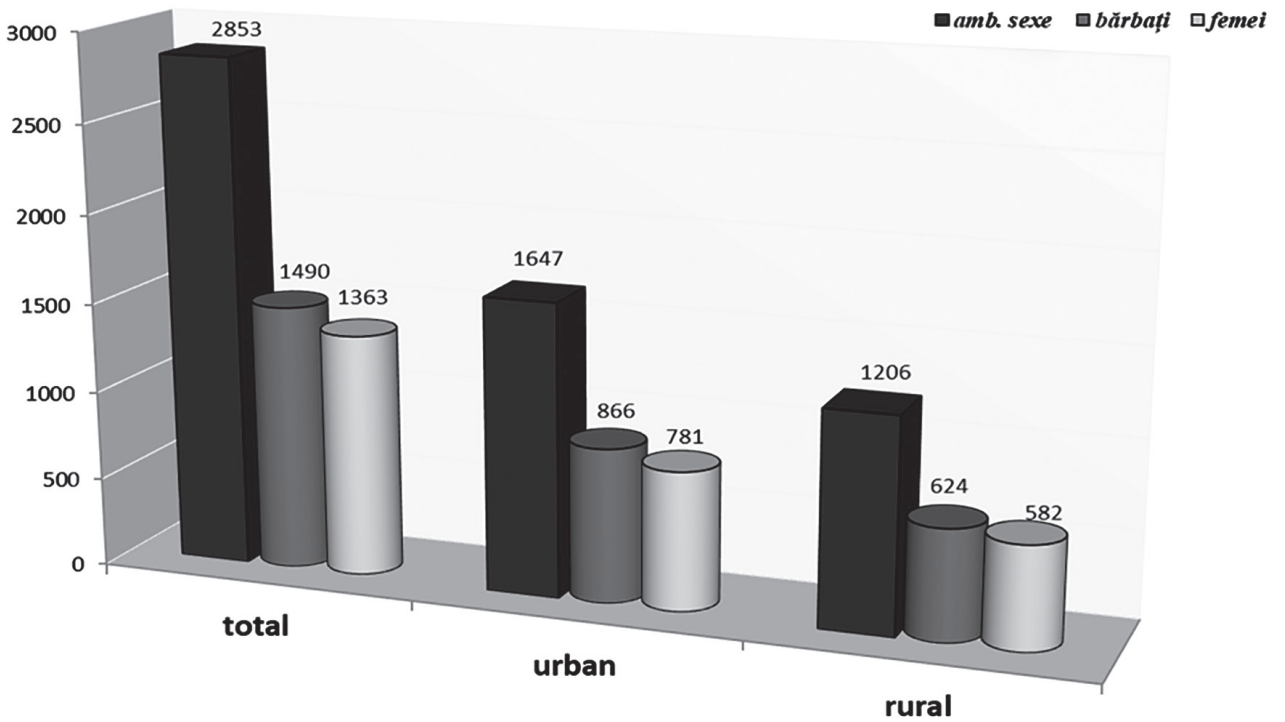

Figura 5. Mortalitatea populației prin COVID-19 pe sexe pe Republică pe 2020

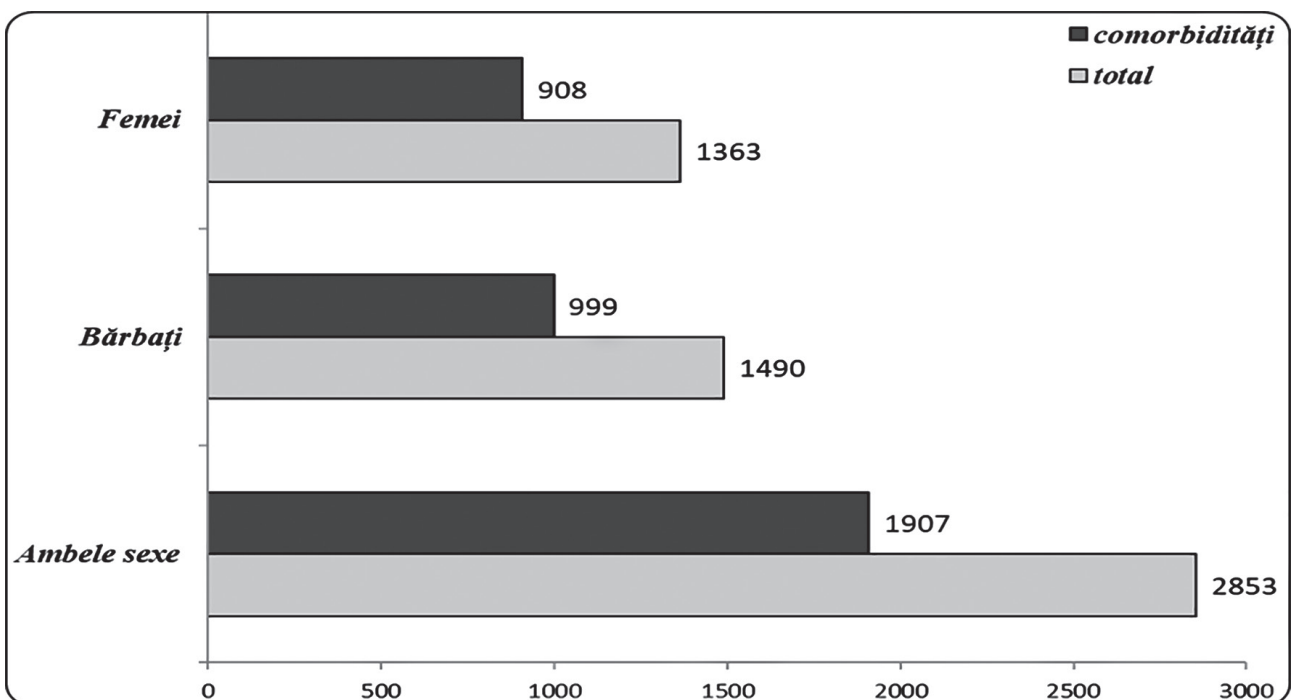

Figura 6. Mortalitatea populației prin COVID-19 pe sexe pe Republică pe 2020

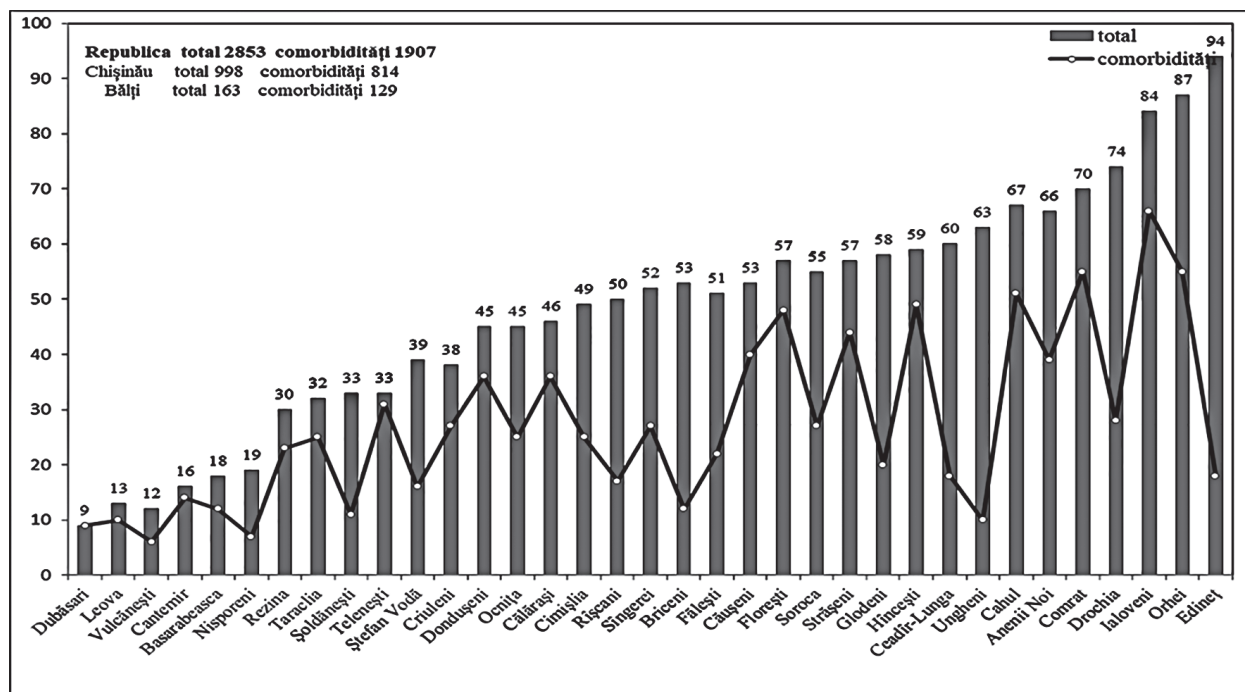

Figura 7. Mortalitatea populației prin COVID-19 pe Republică pe 2020

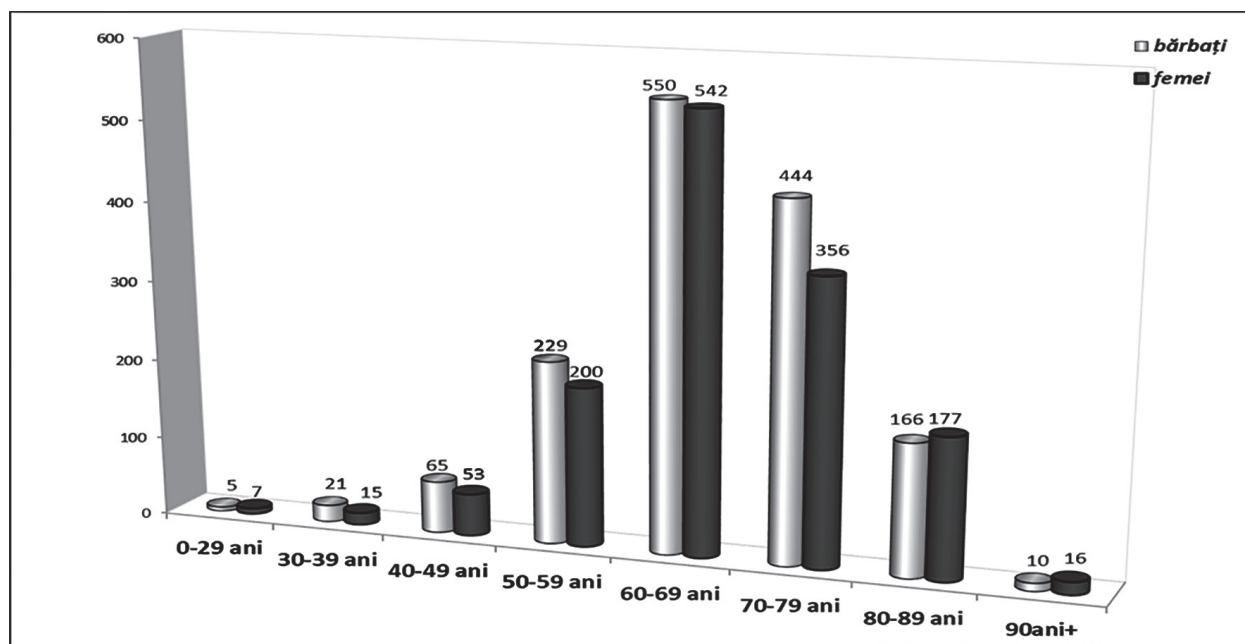

Figura 8. Dinamica mortalității populației prin COVID-19 pe Republică pe grupe de vârstă 2020

maladii urogenitale – 10), la femei: aparatul circulator – 145, diabet zaharat – 123, tumori maligne, maladii ale aparatului digestiv și maladiile urogenitale consecutiv și selectiv – 16).

Concluzii:

1. Maladia COVID-19 este o boală sistemică cu afectarea întregului organism și a tuturor organelor, dereglarea metabolismului, cu declanșarea „furtunii citochinice”, a hipercoagulării, a insuficienței poliorganice și mortalitate înaltă.

2. Incidența la adulți total pe Republică a alcătuit 126075 cazuri, ce constituie 438,9‰, iar la copii

5618 cazuri, 83,5‰.

3. Mortalitatea prin maladia COVID-19 în anul 2020 a fost 2853, în staționar au decedat 2793 (97,9%) și majoritatea dintre aceștia au fost bărbați – 1490 (52,2%).

4. Comorbiditățile la bolnavii cu COVID-19 în grupul de vârstă – 30-70 ani au fost: aparatul circulator – 483, diabetul zaharat – 395, tumorile maligne – 62, maladiile aparatului digestiv – 62, maladiile aparatului urogenital – 36.

5. Sunt oportune studii selective în corelația metodelor de tratament, mortalitate și supraviețuire.

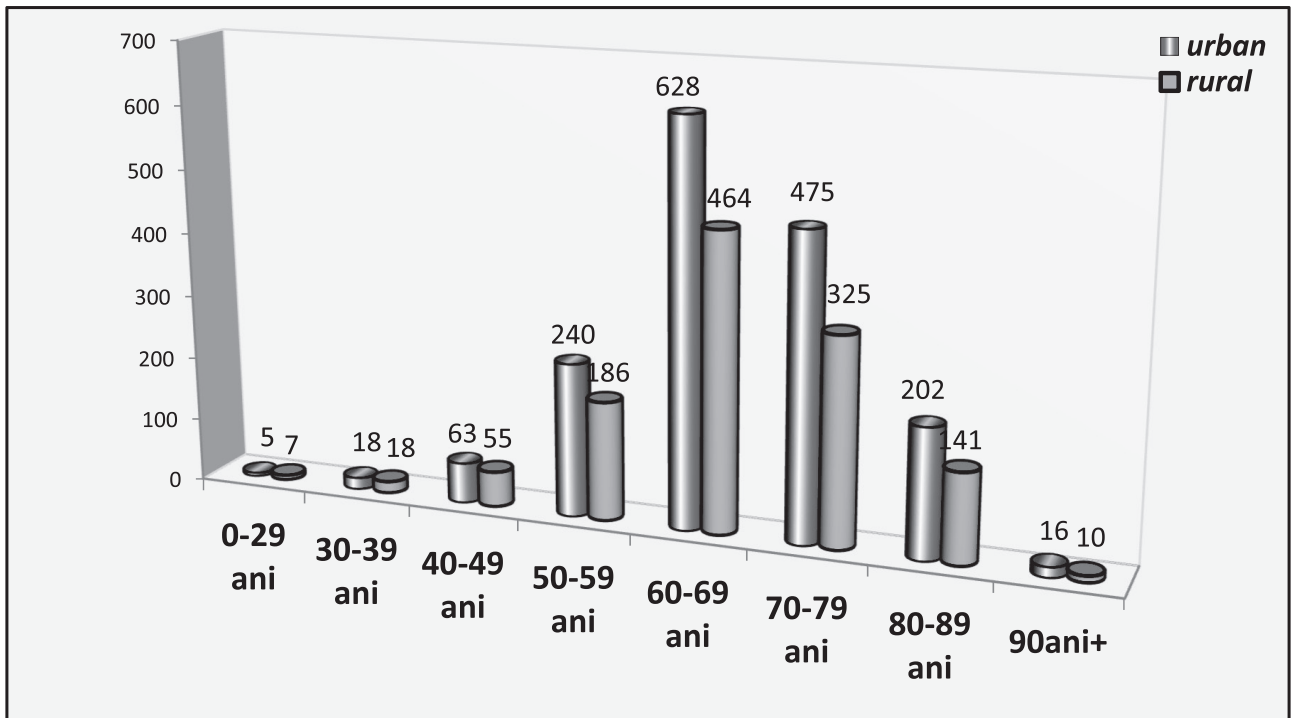

Figura 9. Dinamica mortalității populației prin COVID-19 pe Republică pe grupe de vîrstă pe medii 2020

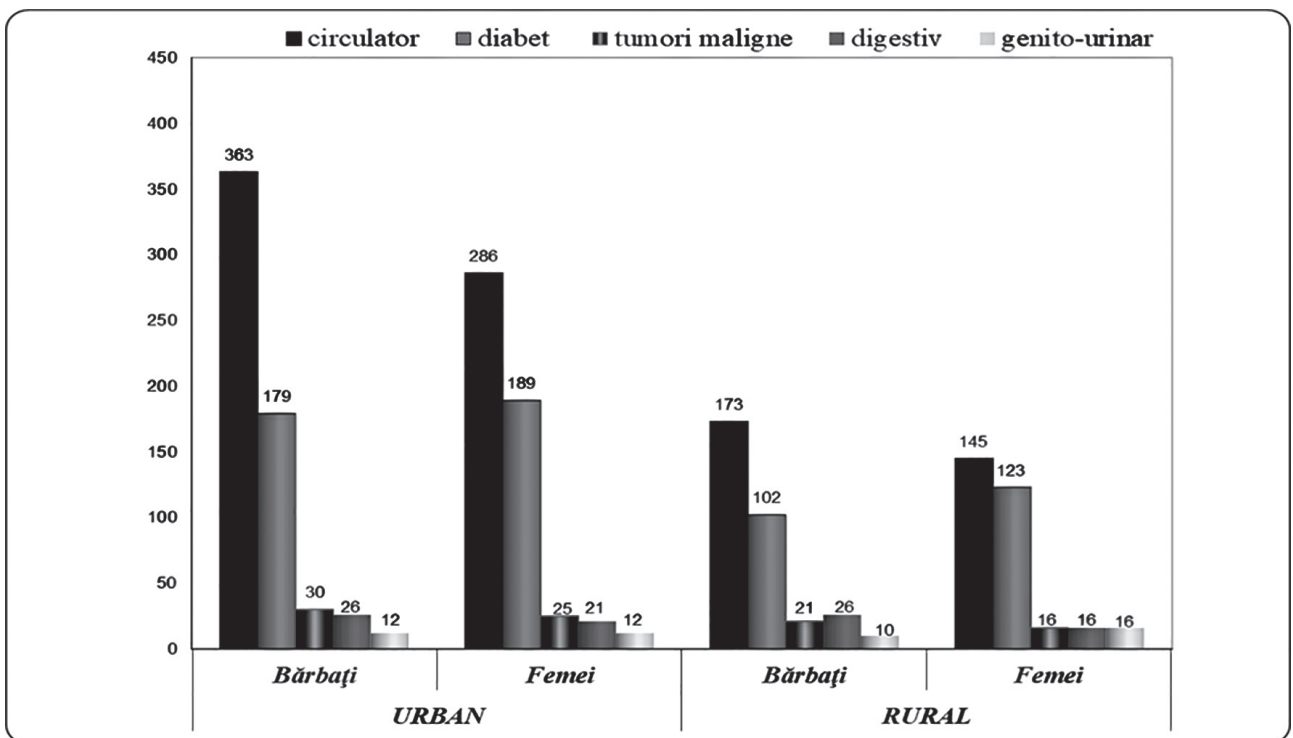

Figura 10. Mortalitatea populației prin comorbidități prin COVID-19 pe Republică 2020

Bibliografie:

1. Creemers R.H., Rezazadeh Ardabili A., Jonkers D.M. et al. Severe COVID-19 in inflammatory bowel disease patients in a population-based setting. In: PLoS One. 2021, 16(10), e0258271. doi: 10.1371/journal.pone.0258271.
2. Evans A.M., Hardie D.G. AMPK and the Need to Breathe and Feed: What’s the Matter with Oxygen? In: Int J Mol Sci. 2020, 21(10), 3518. doi: 10.3390/ijms21103518.
3. Moll G., Drzeniek N., Kamhieh-Milz J., Geissler S., Volk H.D., Reinke P. MSC Therapies for COVID-19: Importance of Patient Coagulopathy, Thromboprophylaxis, Cell Product Quality and Mode of Delivery for Treatment Safety and Efficacy. In: Front Immunol. 2020, 11, 1091. doi: 10.3389/fimmu.2020.01091.
4. Varga Z. Endotheliitis in COVID-19. In: Pathologie. 2020, 41(Suppl 2), 99-102. doi: 10.1007/s00292-020-00875-9.